

Fra torget med teglsteinsteppe og lokstallen

Dronninga landskap

ble opprettet i 2005 av grunnleggerne og partnerne MNLA Ragnhild Momrak og MNLA Rainer Stange. Kontoret har pr. i dag sytten ansatte.

Kontoret står bak mange ulike park- og byformingsprosjekter av høy kompleksitet i hele Norge. Den faglige spennvidden i våre prosjekter er stor: Vi jobber fra millimeter til kilometer.

Vår filosofi bygger på genius loci: Prosjektene skal være fortellende, ved at stedets ånd hentes fram. Stedet danner grunnlaget for vår tilnærming til enhver oppgave.

www.dronninga.com

ÅLGÅRD SENTRUM

Gjesdal, Rogaland

DRONNINGA LANDSKAP (ansv. landskapsarkitekt)

Tekst: Ragnhild Momrak

Foto: Ivar Brekken, Sven-Olav Jensen, Rainer Stange, Ragnhild Momrak

Gjesdal kommune på Jæren satset på barn og unge da de gikk i gang med å utvikle det nye sentrum i Ålgård: Et nedlagt industriområde skulle transformeres til et attraktivt småbysentrum tilrettelagt for alle aldersgrupper, med spesiell vekt på de yngste.

Arbeidet startet i 2013, da kommunen igangsatte et parallelloppdrag med flere arkitekt- og landskapsarkitektkontor. Målet var å belyse ulike måter å utforme nye Ålgård sentrum på.

Dronninga landskap var i et tverrfaglig team bestående av C.F. Møller, Haugen/Zohar arkitekter, TØI, Vista Analyse og Erichsen & Horgen. Teamet utarbeidet et forslag til en kompakt og hyggelig småby i Ålgård, der restene fra industriperioden skulle tas vare på som byens varemerke. Kontakten til Figgjoelva skulle styrkes, slik at Ålgård igjen blir en elveby med tydelig grønt preg. Vårt team ble valgt ut til å utarbeide reguleringsplan for nye Ålgård sentrum, i hovedsak basert på byplanforslaget.

Dronninga landskap har hatt ansvaret for utforming og har detaljprosjektert flere av de åpne sentrumsområdene: den nye sentrumsgata Torgveien, torget og kanalparken samt flomsikring langs Figgjoelva.

Adresse:	4330 Ålgård
Byggherre:	Gjesdal kommune
Prosjektansv.:	Sven Olav Jensen, Gjesdal kommune
Ansv. landskapsark.:	Dronninga landskap
Rådgivere:	byplan/arkitektur: C.F. Møller / Arkitema lysdesign: Zenisk arkitekt/kunstner: Haugen/Zohar arkitekter tekniske fag: Dimensjon / Sweco flomsikring: Dr. Halvor Øverland
Kunst – teglteppet:	Løvaas & Wagle
Entreprenør:	torg og kanalpark: Georg Stangeland AS gartnerarb.: Landskapsentreprenørene AS betongarb.: Kvía AS sentrumsgata: Bjelland AS flomsikring: Risa AS
Andre aktører:	arkitekt aktivitetssanlegg: KAP arkitektur (skaterampe) og AtSite (flyvende benker) arkitekt Lokstallen og nytt serveringssted: Sjo Fasting arkitekter
Leverandører:	fabrikkbetong: Sandnes & Jærbetong tegl: Wienerberger
Ferdigstilt:	2018
Areal:	ca 9 mål park, 7 mål gater, ca 7 mål flomsikring/elvepark
Byggekostnad:	antatt totalsum: 80 mill kr.

Materialer: Betong i konstruksjoner, mørktegl i gangflater, grus i stier. Fortau og gangveier har to typer mørktegl: dyp rød Norton i rene gangarealer og mørk burgunder Bretagne i områder med kryssende trafikk. Teglteppet er bygget opp av hel og halv mørktegl i fem farger: Argenti, Fico, Bruno, Paviona og Nero (Wienerberger). Mønsteret er inspirert av gamle vevmønstre fra den nedlagte ullvarefabrikken i Ålgård.

Byplankonsept for elvebyen

Stedets geografi og historie er ofte utgangspunkt for våre prosjekter. Vi innførte et hierarki av tiltak innenfor byforming, gatenett, grønn- og blåstruktur og design for å forsterke torget som hjertet i den nye småbyen. Vann og en lang industrihistorie dannet bakteppet:

- Knytte byen til elva
Figgjoelva danner grunnlag for byens plassering og blir nytt varemerke. Varierende vannstand gir mangfold og opplevelser. Den sentrale plasseringen forsterker identiteten som elveby.
- Fortette sentrum
Flest mulig funksjoner plasseres i sentrum. Det bygges heller tett og høyt i sentrum, enn å bygge villaer på åsene rundt. Dette gir mer liv i sentrum og mindre bilkjøring, og bevarer det vakre natur- og kulturlandskapet.
- Historie
Ålgård vokste opp som et industristed rundt De Forenede Ullvarefabrikker (DFU), som i 1870 ble lagt til Ålgård på grunn av vannkraft og sau. Mange av de gamle industribygningene står fortsatt.
- Grønne fellesarealer og parker i sentrum

På sandstranda er det et yrende liv

Fra kanalparken. Gangveier, stier, bruer, klopper og hoppesteiner sørger for at man kan gå nesten over alt

Artsrike trær, busker og bunndekkende planter tilpasset lokalt klima gir skjerm, frodighet og variasjon gjennom året

Teglsteinsteppet er bygget opp av hel og halv marktegl i fem farger: Nero, Paviona, Bruno, Fico og Argenti

Fra kanalparken. De seks tersklene som opptar en høydeforskjell på to meter fungerer også som gangbro, leke- og sitteplass

Flomsikring og muslinghotell

Figgjoelva er en av Norges 10–15 største lakseelver. Her finnes også ferskvannsmuslinger, en viktig indikator på god økologisk status. Elva er imidlertid flomutsatt, og det lavtliggende sentrumsområdet måtte sikres. Elvemuslingene ble tatt opp og satt i 'muslinghotell' nedstrøms, for senere å bli flyttet tilbake. Operasjonen var vellykket, og muslingene ser ut til å ha funnet seg godt til rette.

Ny elvepark

Flomsikringen er innarbeidet i den nye elveparkens to terrasser: En øvre terrasse med gang- og sykkelvei ivaretar situasjonen ved 200 års-flo, og en nedre terrasse med elvesti sikrer god kontakt med vann og elveløp. Mellom disse er terrenget tatt opp i murer, trapper og utsiktspunkt samt gresskledd skråninger, velegnet til opphold på solrike dager.

Teglsteinsteppet på torget er utviklet av Løvaas & Vagle. De firefargede mønstrene er inspirert av lokale vevmønstre fra Gjesdal Uldvarefabrik

Torgveien

Torgveien er ryggraden i det nye sentrum, og forbinder kjøpesentrene Norwegian Outlet i sør med Stasjonen i nord. Gata har tosidig fortau kledd med dyp rød teglsteinsparkett. Det er toveistrafiikk med kantparkering, men gata er utformet på de gåendes premisser, med lav kantstein og innsnevret kjørebane for å sikre lav fart. Brede, beplantede fortau gjør det trygt, hyggelig og rasjonelt å gå og sykle. Trærne strammer opp gatebildet og bidrar med farger, slik at årstidene synes.

Torgveien ble åpnet i november 2016 og er tenkt som byens nye handlegate. Etter hvert vil ny bebyggelse med utadvendte fasader tydeliggjøre gaterommet.

Ny kanalpark

Et sideløp av elva utgjør et 220 meter langt vassdrag på tvers av sentrum. Kanalparken er en ny, blågrønn tverrfor-

bindelse som visuelt bringer de omkringliggende nutene inn til sentrum.

Ved hjelp av seks terskler er høydeforskjellen på to meter formet til syv dammer. Dammer og terskler har ulik utforming, slik at vannet endrer karakter på sin ferd mot elva. Gangveier, stier, bruer, klopper og hoppesteiner sørger for at man kan gå nesten over alt. De viktigste stiene er universell tilrettelagt slik at alle kan komme nær vannet. Tersklene er lave, slik at fisk kan vandre inn i kanalen.

Mange benker og sittemuligheter gjør Kanalparken til et yndet møtested. Artsrike trær, busker og bunndekkende planter tilpasset lokalt klima gir skjerm, frodighet og variasjon gjennom året.

Bystranda

Den største vanddammen ligger sør for Torget, omgitt av sitteamfier og en romslig sandstrand, også kalt Bystranda. Den

ble raskt et yndet møtested i sommerhøsten 2018. På varme dager bades og vasses det i alle dammene, og tersklene er utgangspunkt for munter lek med vann.

Torget

Det nye torget danner sentrum i elvebyen. Det ligger inntil Lokstallen, som er pusset opp og tilbyr uteservering på fine dager. Torget brukes til konserter og arrangementer, som 17. mai og julegrantenning.

Teglteppet

Torgflaten har fått et 260 m² stort teglsteinsteppet, designet av kunstnerne Løvaas & Vagle. Teppet er et unikt kunstverk med klare referanser til Ålgårds rike tekstilhistorie. Mønstret er inspirert av gamle vevmønstre fra den nedlagte ullvarefabrikken.

Teppet er bygget opp av hel og halv teglstein i fem ulike farger av typene Argenti, Fico, Bruno, Paviona og Nero (Wienerberger Nederland).

Lokstallen

Ålgårdbanen mellom Ålgård og Sandnes ble nedlagt 1988. Stasjonsbygningen er bevart og benyttes som ungdomshus. Lokstallen hadde stor kulturhistorisk verdi, men lå som en enslig ruin. Nå er den totalrenovert og omgjort til restaurant, med et tilbygg i teglstein (Sjo Fasting arkitekter). Lokstallen et vakkert og skulpturelt element med stor historisk verdi, sentralt plassert på torget.

Møtesteder og aktiviteter

Det har gjennom hele prosessen vært vektlagt å legge til rette for barn og unge i nye Ålgård – ikke bare voksne/eldre. KAP arkitekter har utformet et skateanlegg langs Kanalparken. Et aktivitetsområde med svevende benker utformet av AtSite landskapsarkitekter er anlagt like ved. Generelt er det lagt opp til mange sitteplasser og oppholdssteder. Sentrum fremstår i dag som allsidig og rikt, med god plass.

Terskel med langsgående, lyssett vannfall

Materialer

Det er i hovedsak benyttet betong i alle konstruksjoner. Plasstøpte betongkonstruksjoner har muliggjort skreddersydd tilpasning, samtidig som detaljene har fått et litt røft uttrykk.

Gangarealer har markert i ulike mønstre. Marktegl ble valgt for å få en lokalhistorisk forankring til de teglkledte industribygningene. Det er to typer teglstein: en dyp rød (Norton) i rene gangarealer og en mørk burgunder (Bretagne) i områder med kryssende trafikk. I teglteppet på torget er det fem andre farger. Disse skiller seg klart ut, selv på en tørr og solrik dag.

Taktile markeringer er i støpejern, og kantstein er av granitt. På stier og gangveier er det lokal grus.

Vegetasjon

Elveparken er forsterket, og den nye kanalparken har fått et karaktersterkt preg i kraft av plantene. Lokstallen, torget og bystranda er omgitt av romskapende vegetasjon, og Torgveien strammes opp av gatetrær. Det er plantet flere uvanlige planter rundt torget og langs kanalparken. Vi kontaktet lokale fagfolk for å få et plantevalg tilpasset Ålgårds klima.

Belysning

Zenisk utarbeidet en lysplan for hele sentrum, som gjør området åpent, trygt og attraktivt hele året og gjennom hele døgnet. Torgveien har gatebelysning som følger trerekkene. Torget er belyst med høye master, mens det langs kanalparken er lavere belysning som også lyser opp beplantningen langs kantene.

Gode møteplasser

Prosjektet er et eksempel på hvor viktig det er med gode møteplasser i småbyer og tettsteder, ikke bare i de store byene. Det er skreddersydd til å være akkurat her, basert på stedet og historien. Gode møteplasser i grønne miljø gir grunnlag for et godt og sunt liv.